

Liv & levned

1. Hvornår levede Seneca? Hvor stammer hans familie fra?
2. Hvilke ønsker havde familien til sønnernes uddannelse og karriere?
3. Blev disse ønsker indfriet af Seneca selv? og af broderen Marcus Annaeus Seneca Novatus, der i Apostlenes Gerninger kaldes *Gallio*?
4. Hvornår og hvorfor var Seneca i eksil på Corsica?
5. På hvis foranledning og hvorfor blev Seneca hjemkaldt?
6. Beskriv kort forholdet mellem kejser Nero og Seneca.

Stoicisme & epikureisme

7. Hvem er stoicismens grundlægger?
9. Hvornår og hvor blev stoicismen grundlagt? Hvorfor kaldes denne filosofiske "*skole*" stoicismen?
10. Nævn nogle punkter, hvor stoicismen adskiller sig fra epikureismen, der blev grundlagt på omtrent samme tid.
11. Hvorfor var en del romere, ikke mindst blandt embedsstanden, tiltrukket af stoicismen?

De tranquillitate animi (Om sindsro)

12. Hvad mener Seneca med, at samtiden lider af *nausea*? Hvorledes ytrer denne *nausea* sig?
13. Hvorledes bør sygdommen bekæmpes?

Epistulae morales

14. Hvem er *Epistulae morales* skrevet til? Hvad betyder selve titlen *Epistulae morales*?
15. Nævn nogle generelle litterære træk ved brevenes
 - a) opbygning, indledning og afslutning;
 - b) brug af billeder (fra historien, fra naturen);
 - c) andre måder at fastholde læserens interesse på.
17. Med udgangspunkt i brev 41, 47, 54 & 55 beskrives Senecas syn på:
 - a) den traditionelle religion med dens guder (især brev 41)
 - b) forholdet mellem gud og menneske (især brev 41)
 - c) løvens, vinstokkens og menneskets sande natur (især brev 41)
 - d) samtidens romerske overklasse og dens brug af slaver (især brev 47)
 - e) sygdom og død (især brev 54, vedlagt i oversættelse)
 - f) tvang og frihed (især brev 47 & 54)
18. Giv en karakteristik af det stoiske menneskeideal, således som det kommer til udtryk i *De tranquillitate animi* og *Epistulae morales* 41, 47, 54 & 55.

Humanisme & kristendom

19. Nævn nogle mulige grunde til, at både stoisk humanisme og kristendom er opstået på omtrent samme tid.
20. Nævn nogle træk, der er fælles for humanismen og kristendommen.
21. Hvorved adskiller kristendommen sig fundamentalt fra humanismen?
22. Hvorledes reagerede Senecas broder Gallio som romersk statholder i Korinth, da jøderne forsøgte af få Paulus dømt?¹⁾
23. Hvilken betydning fik den stoiske humanisme for eftertiden?

1. Se Apostlenes Gerninger kapitel 18, versene 1-17, især versene 12-16.

Epistula 54

Seneca sender sin ven Lucilius en hilsen

Mit svage helbred havde ikke generet mig en tid lang, men pludselig blev jeg angrebet. "Af hvilken sygdom?", spørger du. Du spørger ganske berettiget; i den grad er ingen sygdom mig ukendt. Jeg er dog ligesom bestemt til en enkelt sygdom, som jeg ikke ved, hvorfor jeg skal kalde den ved dens græske navn²). Den kunne ganske træffende kaldes stønnen³). Den er ganske kortvarig, og angrebet ligner en hvirvelvind; den ophører omtrent i løbet af en time. For hvem kan blive ved med at udånde? Alle former for fysisk ubehag og prøvelser gik gennem mig. Intet synes mig mere pinefuldt. Hvordan det? At være syg, hvad det så skyldes, er én ting, men dette er at drive sjælen ud. Derfor kalder lægerne den "en indøvelse i døden." For på et tidspunkt gør åndedraget, hvad det ofte har forsøgt.

Tror du, at jeg er glad, når jeg skriver dette til dig, fordi jeg er sluppet over det? Hvis jeg glædede mig over denne afslutning som over et godt helbred, ville jeg være lige så tåbelig som ham, der tror, han har vundet i en retssag, fordi han har opnået en udsættelse.

Men også under selve kvælningsangrebet ophørte jeg ikke med at finde trøst i glade og stærke tanker. "Hvad betyder dette?" spurgte jeg, "Hvorfor afprøver døden mig så ofte? Lad den gøre det! Jeg har prøvet den længe." "Hvornår?" spørger du. Først blev jeg født. Døden er en tilstand af ikke-væren. Hvordan det er, det ved jeg allerede. Efter mig vil der være det, som var før mig. Hvis der er nogen pine forbundet med det, må der nødvendigvis også have været det, før vi kom frem i lyset, men dengang følte vi ingen smerte.

Jeg spørger, vil du ikke kalde ham meget tåbelig, som mener, at det er værre for en lampe, når den slukkes end når den tændes? Også vi både slukkes og tændes; undervejs oplever vi noget, men på begge sider er der en dyb sikkerhed. Vi har nemlig en forkert opfattelse, hvis jeg ikke tager fejl, Lucilius, når vi mener, at døden følger efter, da den både er gået forud og vil følge efter. Alt, hvad der var før os, er død; hvilken forskel gør det, om du ikke begynder, eller om du slutter, da resultatet af begge dele er dette: ikke-væren?

Med disse og tilsvarende opmuntringer ophørte jeg ikke at tale med mig selv (uden lyd naturligvis, for der var ingen mulighed for at bruge ord); derpå begyndte denne stønnen, der allerede var begyndt at blive til en pusten, lidt efter lidt at gøre længere pauser, og den standsede. Men der var lidt tilbage, og skønt angrebet var ophørt, var vejrtrækningen ikke naturlig. Jeg mærker en vis tøven og usikkerhed. Hvordan det end går, bare jeg ikke stønner i min sjæl.

Modtag dette fra mig: jeg vil ikke vakle tilsidst, jeg er allerede parat, jeg tænker ikke derpå den ganske dag. Respekter og efterlign ham, der ikke er ked af at dø, skønt det glæder ham at leve. Hvilken personlig styrke er der i at gå bort, når du kastes ud? Jo, også her er der en personlig styrke: jeg kastes ud, men det er somom jeg går. Og derfor kastes den vise aldrig ud, fordi det at kastes ud er identisk med at drives ud fra et sted, du forlader mod din vilje. Den vise gør intet mod sin vilje; han undgår tvangen, fordi han er indstillet på det, som den vil tvinge ham til. Farvel.

BJ / 7. februar 2006

2. Der er tale om asthma.

3. suspirium